

О‘ЗBEKISTON RESPUBLIKASI: TARIXIY TARAQQIYOT VA ZAMONAVIY DAVRNING O‘ZIGA XOSLIGI

*Andijon davlat chet tillari instituti
Talabasi Mahkamova Sarvinoz
Xomidova Malohat Oktyabrjon qizi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasining ko‘p asrlik tarixiy taraqqiyoti va hozirgi davridagi ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va madaniy jarayonlar kompleks tahlil qilingan. Mamlakatning qadimiy sivilizatsiyalar o‘chog‘i sifatidagi ahamiyati, Buyuk ipak yo‘lidagi strategik mavqei va uning o‘rta asrlardagi taraqqiyoti ilmiy yondashuv asosida yoritiladi. Sovet davrida milliy o‘zlik va iqtisodiy imkoniyatlar cheklanganligi, mustaqillik yillarida esa davlat mustaqilligi mustahkamlanib, milliy o‘zlikni tiklash, iqtisodiy islohotlarni amalga oshirish va xalqaro aloqalarni rivojlantirish jarayonlari chuqur tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston tarixi, mustaqillik, siyosiy rivojlanish, iqtisodiy islohotlar, madaniy meros, zamonaviy davr.

Abstract: This article provides a comprehensive analysis of the centuries-old historical development of the Republic of Uzbekistan and the socio-political, economic and cultural processes of the present day. The country's importance as a center of ancient civilizations, its strategic position on the Great Silk Road, and its development in the Middle Ages are covered on the basis of a scientific approach. The limitations of national identity and economic opportunities during the Soviet period, and the strengthening of state independence during the years of independence, the restoration of national identity, the implementation of economic reforms, and the development of international relations are analyzed in depth.

Key word: History of Uzbekistan, independence, political development, economic reforms, cultural heritage, modern era.

Абстрактный: В данной статье представлен комплексный анализ исторического развития Республики Узбекистан на протяжении веков и современных общественно-политических, экономических и культурных процессов. На основе научного подхода будут освещены значение страны как центра древних цивилизаций, ее стратегическое положение на Великом шелковом пути и ее развитие в средние века. В советскую эпоху национальная идентичность и экономические возможности были ограничены, а в годы независимости укрепилась независимость государства, глубоко анализируются процессы восстановления национальной идентичности, проведения экономических реформ, развития международных отношений.

Ключевые слова: История Узбекистана, независимость, политическое развитие, экономические реформы, культурное наследие, современность.

О‘zbekiston Respublikasi – Markaziy Osiyo mintaqasida muhim geosiyosiy, iqtisodiy va madaniy o‘ringa ega bo‘lgan davlat. Mamlakat o‘zining boy tarixi, qadimiy sivilizatsiyalari va dunyo madaniyatiga qo‘shgan hissasi bilan ajralib turadi. O‘zbekiston hududi miloddan avvalgi davrlardan boshlab turli xalqlar va davlatlar chorrahasida joylashgan bo‘lib, uning tarixiy rivojlanishi davomida savdo, ilm-fan va madaniyat markazlaridan biri sifatida shakllangan.

Qadimgi davrlardan to o‘rta asrlargacha O‘zbekiston hududi Buyuk ipak yo‘lining markaziy qismini egallab, sharq va g‘arb o‘rtasida iqtisodiy va madaniy almashinuvlar o‘chog‘i bo‘lgan. Ayniqsa, Samarqand, Buxoro, Xiva kabi shaharlari dunyo ilm-fani va madaniyatining rivojlanishiga katta hissa qo‘shgan. Amir Temur va Temuriylar davrida mamlakat ilmiy, madaniy va iqtisodiy jihatdan yuksak taraqqiyotga erishdi, bu davr o‘zbek tarixining oltin asri sifatida qaraladi.

XIX asrning ikkinchi yarmida Rossiya imperiyasining bu hududni bosib olishi va keyinchalik Sovet Ittifoqi tarkibiga qo‘shilishi O‘zbekiston tarixida yangi bosqichni boshlab berdi. Bu davrda milliy madaniyat va iqtisodiyotda sezilarli o‘zgarishlar bo‘lgan bo‘lsa-da, mustamlaka tizimining salbiy ta‘siri, jumladan, milliy o‘zlikni yo‘qotish xavfi, muhim masala bo‘lib qoldi.

1991-yilda O‘zbekiston davlat mustaqilligini qo‘lga kiritishi mamlakat tarixida burilish davri bo‘ldi. Mustaqillik yillarida siyosiy tizimni barqarorlashtirish, iqtisodiy islohotlarni amalga oshirish, xalqaro maydonda mamlakat nufuzini oshirish yo‘lida ko‘plab chora-tadbirlar amalga oshirildi. Ayniqsa, mustaqillikning dastlabki yillarida Islom Karimov rahbarligida davlatning huquqiy asoslari yaratilgan bo‘lsa, Shavkat Mirziyoyev boshqaruvi davrida islohotlarning yangi bosqichi boshlandi.

Bugungi kunda O‘zbekiston zamonaviy global muammolar, jumladan, iqtisodiy barqarorlik, atrof-muhitni muhofaza qilish va ijtimoiy adolat masalalariga javob beruvchi davlat sifatida rivojlanmoqda. Mamlakatning tashqi siyosati va mintaqaviy integratsiya borasidagi sa‘y-harakatlari ham xalqaro hamjamiyat tomonidan e‘tirof etilmoqda.

Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasining boy va murakkab tarixi, uning mustaqillikka erishgandan keyingi taraqqiyot yo‘li, shuningdek, zamonaviy davrning dolzarb masalalari keng tahlil qilinadi. Maqola mamlakatning tarixiy saboqlari va hozirgi davrdagi strategik maqsadlarini chuqurroq tushunishga xizmat qiladi.

1. O'zbekistonning tarixiy taraqqiyoti:

O'zbekiston hududi qadimdan ko'plab sivilizatsiyalar, davlatlar va xalqlarning shakllanishiga guvoh bo'lgan. Bu yerda turli davrlarda qudratli imperiyalar va madaniy markazlar rivojlangan.

1.1 Qadimgi davrlar va ilk davlatlar (miloddan avvalgi IV asr – milodiy VI asr)

Qadimgi davlatlar: O'zbekiston hududida Qadimgi Baqtriya, So'g'd, Xorazm kabi davlatlar mavjud bo'lib, ular savdo, dehqonchilik va hunarmandchilik markazlari sifatida rivojlangan.

Ahamoniylar imperiyasi: Miloddan avvalgi VI-IV asrlarda Ahamoniylar imperiyasi bu hududni o'ziga qo'shgan. Ushbu davrda irrigatsiya tizimlari va savdo yo'llari rivojlangan.

Aleksandr Makedonskiy bosqini: Miloddan avvalgi IV asrda Aleksandr Makedonskiy bu hududni egallab, madaniy va savdo almashinuvlarni kuchaytirdi.

1.2 O'rta asrlar (VI-XV asr)

Turk xoqonligi (VI-VIII asrlar): O'zbekiston hududi qadimgi turkiy xalqlarning siyosiy va madaniy markazlaridan biriga aylangan.

Islom dini tarqalishi (VII-VIII asrlar): VII asrda arab bosqinlari natijasida islom dini keng tarqalib, mintaqaning madaniy va siyosiy qiyofasi tubdan o'zgardi.

Somoniylar davlati (IX-X asrlar): Somoniylar davrida Buxoro poytaxt bo'lib, u ilm-fan va madaniyat markazi sifatida tanildi. Ushbu davrda Forobiy, Beruniy va Ibn Sino kabi allomalar faoliyat yuritgan.

Amir Temur va Temuriylar davri (XIV-XV asrlar): Amir Temur (1336–1405) tomonidan asos solingan Temuriylar davlati O'zbekiston tarixidagi oltin davrlardan biridir. Samarqand poytaxt sifatida dunyoda fan, madaniyat va arxitektura markaziga aylangan. Ulug'bekning rasadxonasi va boshqa ilmiy yutuqlar bu davrning yodgorliklaridir.

1.3 Rus imperiyasi va sovet davri (XIX-XX asr)

Rossiya imperiyasi bosqini (1865-1917): XIX asrda Rossiya imperiyasi Turkistonni bosib olib, Toshkentni Turkiston general-gubernatorligining markaziga aylantirdi. Ushbu davrda hudud iqtisodiy va madaniy jihatdan mustamlaka tizimiga bog'landi. Sovet davri (1917-1991): 1924-yilda O'zbekiston Sovet Ittifoqining tarkibiy qismi bo'lib, O'zbekiston SSR tashkil etildi.

Sanoatlashtirish va kollektivizatsiya jarayonlari iqtisodiyotning rivojlanishiga sabab bo'ldi, ammo qishloq xo'jaligida majburiy mehnat keng tarqaldi.

Milliy madaniyat va tilga nisbatan siyosiy cheklovlar qo'llanildi.

Ikkinchi jahon urushi yillarida mintaqada sanoat va inson resurslari bilan yordam berdi.

Mustaqillik e'lon qilinishi: 1991-yil 31-avgustda O'zbekiston Respublikasi o'z mustaqilligini e'lon qildi. Birinchi prezident Islom Karimov rahbarligida davlat mustaqilligi mustahkamlandi.

Siyosiy va iqtisodiy islohotlar:

Davlat boshqaruv tizimi va qonunchilik isloh qilindi.

Qishloq xo'jaligi va sanoat modernizatsiya qilindi.

Shavkat Mirziyoyevning rahbarligi davri (2016-yildan hozirga qadar): Raqamli iqtisodiyotga o'tish, tashqi siyosatning ochiqligi va ijtimoiy islohotlar boshlangan. "Yangi O'zbekiston" g'oyasi asosida infratuzilma, ta'lim va ijtimoiy himoya sohalarida katta o'zgarishlar amalga oshirilmoqda.

O'zbekiston tarixi ko'p qirrali va boy merosga ega bo'lib, u xalqning milliy o'zligini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Har bir bosqichda mamlakat taraqqiyotining o'ziga xos tomonlari mavjud bo'lib, bugungi kunda bu meros mustaqil davlatning mustahkam poydevorini tashkil etadi.

1.4 Qadimgi davr va o'rta asrlar

O'zbekiston hududi dunyoga mashhur qadimiy shaharlari, jumladan, Samarqand, Buxoro, Xiva va Toshkent bilan tanilgan. Bu yer Buyuk ipak yo'lining markazida joylashgani sababli, savdo va madaniy almashuvlar markaziga aylangan. Kushonlar davlati, Turk xoqonligi, Somoniylar, Temuriylar va boshqa tarixiy davlatlar bu hududda o'z izlarini qoldirgan. Ayniqsa, Amir Temur davrida mamlakat ilm-fan va madaniyatning yuksak cho'qqilariga erishgan.

Rus imperiyasi va sovet davri:

XIX asr oxirlarida O'zbekiston hududi Rossiya imperiyasi tarkibiga kirdi. Sovet davrida esa, o'zbek xalqi ijtimoiy-siyosiy va iqtisodiy o'zgarishlar bilan yuzma-yuz bo'ldi. Bu davrda madaniyat va ta'lim sohasida rivojlanishlar kuzatilgan bo'lsa-da, milliy o'zlikni yo'qotish tahdidi ham kuchaydi.

Mustaqillik yillari va zamonaviy taraqqiyot:

1991-yilda mustaqillik e'lon qilingach, O'zbekiston yangi taraqqiyot bosqichiga qadam qo'ydi. Birinchi prezident Islom Karimov boshchiligida davlat mustaqilligi mustahkamlanib, iqtisodiyotda islohotlar boshlandi. Keyingi yillarda Shavkat Mirziyoyevning rahbarligi ostida islohotlarning yangi bosqichi boshlandi.

2. Siyosiy islohotlar

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan so'ng siyosiy islohotlar mamlakat taraqqiyotining muhim yo'nalishi sifatida e'tirof etildi. Ushbu islohotlar davlat boshqaruvini shakllantirish, qonunchilik tizimini mustahkamlash va xalqaro maydonda davlatning o'rnini belgilashga qaratilgan. Siyosiy islohotlar bosqichmabosqich amalga oshirilgan bo'lib, quyidagi asosiy yo'nalishlarda o'z ifodasini topdi:

2.1. Mustaqillikdan so'ng davlat boshqaruvining shakllanishi (1991-2016)

1992-yil 8-dekabrda qabul qilingan O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi davlat suvereniteti, inson huquqlari va ijtimoiy adolatni ta'minlash tamoyillarini belgilab berdi. Konstitutsiya davlat boshqaruvining demokratik shakllariga asos bo'ldi va qonun ustuvorligi tamoyilini kafolatladı.

2.2. Prezidentlik boshqaruvining joriy qilinishi:

Prezidentlik boshqaruv tizimi mamlakatda siyosiy barqarorlikni ta'minlash va davlat hokimiyatining yagona markazlashuvini kuchaytirishga qaratilgan edi. Prezident hokimiyatining ijro etuvchi, qonun chiqaruvchi va sud hokimiyatlaridan mustaqil bo'lishi davlat tizimini mustahkamladi.

2.3. Siyosiy partiyalarni tashkil etish

1990-yillarda bir nechta siyosiy partiyalar, jumladan, O'zbekiston Xalq demokratik partiyasi, Adolat sotsial-demokratik partiyasi va boshqa siyosiy tashkilotlar faoliyati yo'lga qo'yildi. Biroq, bu davrda siyosiy muxolifatning roli cheklangan bo'lib, asosan davlat siyosatini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan edi.

2.4. Milliy xavfsizlikni ta'minlash

Davlat boshqaruvi tizimi milliy xavfsizlikka alohida e'tibor qaratdi. Mustaqillikning dastlabki yillarida terrorism, ekstremizm va narkotrafikka qarshi kurash davlat siyosatining muhim yo'nalishi bo'ldi.

2.5 Siyosiy ochiqlik va islohotlarning yangi davri (2016-yildan hozirgi kungacha) Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida O'zbekistonda siyosiy islohotlarning yangi bosqichi boshlandi. Ushbu davrda ochiqlik, shaffoflik va xalqaro hamkorlikka alohida e'tibor qaratildi.

2.6. Harakatlar strategiyasining qabul qilinishi

2017-yilda "2017-2021-yillarda Harakatlar strategiyasi" qabul qilinib, davlat va jamiyat qurilishining beshta ustuvor yo'nalishi belgilandi.

Davlat boshqaruvinini modernizatsiya qilish.

Qonun ustuvorligini ta'minlash va sud-huquq tizimini isloh qilish.

Iqtisodiyotni liberallashtirish.

Ijtimoiy rivojlanishni ta'minlash.

Tashqi siyosatni faollashtirish va xalqaro obro'ni mustahkamlash.

- 1. Saylov tizimi islohotlari*
- 2. Inson huquqlari va qonun ustuvorligi*
- 3. Fuqarolik jamiyatining rivoji*
- 4. Tashqi siyosat va mintaqaviy hamkorlik*
- 5. Markaziy Osiyo integratsiyasi*

6. Xalqaro tashkilotlarda ishtirok

7. Prezident virtual qabulxonasi va ochiqlik siyosati:

Fuqarolar bilan muloqotni kuchaytirish uchun Prezident virtual qabulxonasi va Xalq qabulxonalari tashkil etildi. Bu fuqarolar va davlat o'rtasida samarali muloqot o'rnatdi va ijtimoiy muammolarni tezkor hal qilish imkonini berdi.

2019-yilgi parlament saylovlari yangi qonunchilik asosida tashkil etilib, xalqaro tashkilotlar tomonidan shaffofligi va adolatliligi uchun yuqori baholandi. Saylov kodeksi isloh qilinib, siyosiy partiyalar orasidagi raqobat muhitini yaxshilashga xizmat qildi.

Sud-huquq tizimida islohotlar: Sudlarning mustaqilligini ta'minlash va inson huquqlarini himoya qilish bo'yicha yangi qonunlar qabul qilindi.

Xalqaro hamkorlik: O'zbekiston BMTning Inson huquqlari bo'yicha kengashiga a'zo bo'lib, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda inson huquqlarini kafolatlash choralari kuchaytirdi.

fuqarolik jamiyatining faollashishi, xususan, nodavlat tashkilotlar va jamoat birlashmalari faoliyati qo'llab-quvvatlandi. Ombudsman instituti va gender tenglik masalalarida islohotlar amalga oshirildi.

O'zbekiston qo'shni davlatlar bilan chegaraviy masalalarni hal qilish va iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirishga e'tibor qaratdi. Bu tashqi siyosat mintaqaviy barqarorlikni ta'minlashga yordam berdi.

O'zbekiston Jahon Savdo Tashkiloti (JST)ga a'zo bo'lish yo'lida faol ish olib bormoqda. Shuningdek, BMT, SHHT va boshqa xalqaro tashkilotlarda faoliyatini kuchaytirdi. O'zbekiston iqlim o'zgarishi va ekologik muammolarni hal qilish bo'yicha xalqaro tashabbuslarni qo'llab-quvvatlab, Orol dengizi fojiasini yumshatishga qaratilgan qator dasturlarni amalga oshirmoqda.

O'zbekistonning siyosiy islohotlari mustaqillik davrida davlatning barqarorligini ta'minlash va fuqarolik jamiyatini rivojlantirishga qaratilgan bo'lsa, so'nggi yillarda ochiqlik, shaffoflik va demokratik tamoyillarni rivojlantirish bilan yangi bosqichga o'tdi. Ushbu islohotlar mamlakatning xalqaro nufuzini oshirib, ichki siyosiy barqarorlikni mustahkamlashda muhim rol o'ynadi.

3. Davlat boshqaruvi tizimini demokratlashtirish.

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan so'ng davlat boshqaruv tizimini demokratlashtirish mamlakat rivojlanishining muhim ustuvor yo'nalishiga aylandi. Bu jarayon davlat hokimiyatining barcha tarmoqlarida shaffoflikni ta'minlash, xalq bilan muloqotni rivojlantirish va qonun ustuvorligini mustahkamlashga qaratildi.

Davlat boshqaruvi demokratlashtirishda Konstitutsiya asosiy huquqiy asos bo'lib xizmat qildi. 1992-yilda qabul qilingan Konstitutsiya inson huquqlari, hokimiyat tarmoqlarining bo'linishi va fuqarolar ishtirokini kengaytirish tamoyillarini belgilab

berdi. Bu hujjat demokratik davlatning asosiy qadriyatlari va tamoyillarini mustahkamladi.

Fuqarolik jamiyatini rivojlantirish bu jarayonning muhim yo'nalishi bo'ldi. Fuqarolar va davlat o'rtasida ochiq muloqotni ta'minlash uchun Prezident virtual qabulxonasi va Xalq qabulxonalari tashkil etildi. Ushbu mexanizmlar aholi muammolarini tezkor va samarali hal qilish imkoniyatini yaratdi. Shuningdek, nodavlat notijorat tashkilotlari faoliyati uchun qulay shart-sharoitlar ta'minlandi va Ombudsman instituti faoliyati kuchaytirildi.

Saylov tizimini isloh qilish davlat boshqaruvini demokratlashtirishning muhim yo'nalishlaridan biri bo'ldi. Saylov kodeksi qabul qilinib, saylov jarayonlarining shaffofligi ta'minlandi. Xalqaro tashkilotlarning kuzatuvlari asosida o'tkazilgan saylovlar demokratik tamoyillarga muvofiq deb baholandi. Siyosiy partiyalar faoliyatini qo'llab-quvvatlash orqali ko'p partiyaviylik tizimi rivojlantirildi, fuqarolarning siyosiy hayotdagi ishtiroki kengaydi.

Sud-huquq tizimida mustaqillik va adolat tamoyillari kuchaytirildi. Sud tizimini isloh qilish bo'yicha qabul qilingan qarorlar inson huquqlari himoyasini ta'minlash va sudlarning mustaqilligini oshirishga xizmat qildi. Fuqarolarning sudlarga murojaat qilish imkoniyatlari kengaytirilib, adolatli sud jarayonlari ta'minlandi.

Davlat boshqaruvi tizimi raqamlashtirilib, ochiqlik tamoyili kuchaytirildi. Elektron hukumat tizimi joriy etilib, davlat xizmatlarini aholiga tezkor va shaffof ko'rsatish yo'lga qo'yildi. Byurokriyani qisqartirish va davlat organlari faoliyatini optimallashtirish boshqaruv tizimi samaradorligini oshirishga yordam berdi.

Mahalliy boshqaruv tizimi ham demokratlashtirilib, mahalla instituti davlat boshqaruvida muhim bo'g'inga aylantirildi. Mahalliy boshqaruv organlariga ko'proq vakolatlar berilib, fuqarolarni mahalliy masalalarni hal etishda faol ishtirok etish imkoniyati yaratildi.

Tashqi siyosatda demokratik tamoyillarga asoslangan davlat imidjini mustahkamlashga e'tibor qaratildi. Xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik rivojlantirilib, demokratik boshqaruv tajribasi joriy qilindi. O'zbekiston BMT va boshqa xalqaro tashkilotlarning faol a'zosi sifatida xalqaro standartlarni milliy boshqaruv tizimiga moslashtirdi.

O'zbekistonning davlat boshqaruv tizimini demokratlashtirish jarayoni mamlakatda siyosiy barqarorlikni mustahkamlash, fuqarolik jamiyatini rivojlantirish va xalqaro hamjamiyatda davlatning obro'sini oshirishga qaratilgan bo'lib, bu jarayon davom etmoqda.

4. Huquqiy tizimni isloh qilish va inson huquqlarini himoya qilishning kuchaytirilishi.

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan keyin huquqiy tizimni isloh qilish va inson huquqlarini himoya qilish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri bo'ldi. Ushbu islohotlar milliy qonunchilikni xalqaro standartlarga moslashtirish, sud tizimini mustaqil qilish va fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilishga qaratilgan.

4.1 Huquqiy tizimni modernizatsiya qilish

Huquqiy islohotlar davlat boshqaruvi va jamiyat hayotining barcha sohalariga huquqiy tartibot va qonun ustuvorligini ta'minlash uchun olib borildi. Asosiy yo'nalishlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Qonun ustuvorligini ta'minlash: O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va unda belgilangan tamoyillarni amalda to'liq joriy etish maqsadida qonun chiqaruvchi tizim kuchaytirildi.

Qonunchilik bazasini yangilash: Jinoyat kodeksi, Fuqarolik kodeksi va boshqa huquqiy hujjatlar xalqaro standartlarga muvofiqlashtirilib, fuqarolarning huquqlarini himoya qilishni yaxshilashga yo'naltirildi.

Huquqiy yordam tizimini rivojlantirish: Fuqarolarning huquqiy masalalarda o'z huquqlaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish uchun davlat hisobidan bepul yuridik yordam ko'rsatish tizimi yo'lga qo'yildi.

4.2 Sud-huquq tizimini isloh qilish

Sud-huquq tizimi inson huquqlarini himoya qilishning asosiy bo'g'ini sifatida tan olinib, unda bir qator muhim islohotlar amalga oshirildi:

Sudlarning mustaqilligini ta'minlash: Sud hokimiyatining boshqa tarmoqlardan mustaqilligi mustahkamlandi. Sudyalar faoliyatini baholash va ularni tayinlash tizimi xalqaro standartlarga moslashtirildi.

Ijtimoiy adolatni ta'minlash: Sud jarayonlarida oshkoralik tamoyili joriy etildi. Jinoyat ishlari bo'yicha nohaq jazo belgilanishining oldini olish uchun sud ishlarini ko'rib chiqishda jamoatchilik nazorati kuchaytirildi.

Apellyatsiya va kassatsiya tizimi: Fuqarolarning sud qarorlarini qayta ko'rib chiqish bo'yicha murojaat qilish imkoniyatlari kengaytirildi.

4.3 Inson huquqlarini himoya qilish tizimini mustahkamlash

O'zbekiston inson huquqlarini himoya qilish borasida qator xalqaro konvensiyalarga qo'shilib, ularning talablarini milliy qonunchilikka joriy qildi. Ushbu sohada olib borilgan asosiy chora-tadbirlar:

Milliy inson huquqlari strategiyasi: Inson huquqlarini ta'minlash va jamiyatda adolatni mustahkamlash uchun davlat dasturlari ishlab chiqildi va amalga oshirildi.

Ombudsman instituti: Fuqarolarning davlat organlariga murojaatlarini ko'rib chiqish va huquqlarini himoya qilish uchun Parlament huzurida Inson huquqlari bo'yicha vakil (ombudsman) instituti kuchaytirildi.

Gender tengligi: Ayollar huquqlarini himoya qilish va gender tenglikni ta'minlash bo'yicha qator qonunlar qabul qilindi. Ayollar va erkaklar uchun teng imkoniyatlar yaratildi.

Bolalar huquqlarini himoya qilish: Bolalar huquqlarini ta'minlash bo'yicha xalqaro konvensiyalarga qo'shilish orqali ularning huquq va erkinliklari himoyalandi.

4.4 Jazoni ijro etish tizimida islohotlar

Jazoni ijro etish tizimini isloh qilish fuqarolarning insoniy qadr-qimmatini hurmat qilishga yo'naltirildi. Ushbu yo'nalishda amalga oshirilgan ishlardan eng muhimlari: *Jazoni yengillashtirish:* Yengil jinoyatlarni sodir etgan shaxslarni jazodan ozod qilish va ularni ijtimoiy reabilitatsiya qilish choralari ko'rildi.

Hibsda saqlash sharoitlarini yaxshilash: Hibsxonalar va jazoni ijro etish muassasalarida xalqaro standartlarga muvofiq yashash sharoitlari yaratildi. *Ommaviy afvlar:* Har yili davlat rahbari tomonidan jinoyat sodir etgan ayrim shaxslarni afv etish bo'yicha farmonlar chiqarildi.

O'zbekistonda huquqiy tizimni isloh qilish va inson huquqlarini himoya qilish davlat siyosatining asosiy ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda. Bu islohotlar sud tizimining mustaqilligini oshirish, qonun ustuvorligini ta'minlash va fuqarolar huquqlarini samarali himoya qilish imkonini berdi. Shu bilan birga, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik O'zbekistonning inson huquqlarini ta'minlash bo'yicha xalqaro standartlarga moslashuvini ta'minladi.

Xulosa

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan so'ng, mamlakatning siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy tizimlarida jiddiy islohotlar amalga oshirildi. Ushbu islohotlar davlat boshqaruvi, huquqiy tizim, iqtisodiyot va fuqarolik jamiyatini rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, natijada O'zbekiston o'zining demokratik va barqaror rivojlanish yo'lida muhim qadamlar qo'ydi.

Siyosiy islohotlar davlat boshqaruvini yanada shaffof, samarali va fuqarolar uchun ochiq qilishga xizmat qildi. Demokratik tamoyillar asosida saylov tizimi va siyosiy jarayonlar isloh qilindi, mamlakat ichki siyosatida yangi bosqichga o'tildi. Shuningdek, davlat boshqaruvining raqamlashtirilishi va fuqarolik jamiyatining rivoji ham muhim o'zgarishlarga olib keldi.

Iqtisodiy sohada O'zbekiston iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish va erkin bozor tamoyillarini joriy etish maqsadida sezilarli islohotlarni amalga oshirdi. Tashqi iqtisodiy aloqalar, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va davlat mulkini privatizatsiya

qilish orqali iqtisodiyotning barqaror o'sishi ta'minlandi. Shu bilan birga, ijtimoiy sohada ta'lim, sog'liqni saqlash va ijtimoiy himoya tizimi samarali ishlay boshladi.

Huquqiy islohotlar va inson huquqlarini himoya qilish borasida qabul qilingan yangi qonunlar, sud tizimining mustaqilligini oshirish, hamda fuqarolarning huquqlarini ta'minlashga yo'naltirilgan chora-tadbirlar mamlakatning global maydondagi imidjini mustahkamladi. O'zbekiston xalqaro aloqalarini kengaytirib, mintaqaviy va global hamkorlikni rivojlantirishga katta e'tibor qaratdi.

Shuningdek, O'zbekistonning madaniy merosi va milliy qadriyatlari saqlanib, rivojlanmoqda. Madaniyat, san'at va turizm sohalaridagi yutuqlar O'zbekistonning jahon sahnasidagi obro'sini oshirdi. Turizm infratuzilmasi yaxshilanib, mamlakatga ko'plab sayyohlar jalb etilmoqda.

Umuman olganda, O'zbekistonning hozirgi davrdagi taraqqiyoti demokratik va iqtisodiy islohotlar orqali yanada mustahkamlandi, mamlakat xalqaro miqyosda o'zining o'rnini yanada mustahkamladi va istiqbolda o'zining rivojlanishini davom ettirishga tayyor.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Karimov I.A. O'zbekiston: Milliy istiqlol, iqtisodiyot, siyosat, mafkura. Toshkent: O'zbekiston, 1996.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. Toshkent: Adolat, 2020.
3. Qodirov A., Mirsaidov A. O'zbekiston tarixi. Toshkent: Sharq, 2018.
4. DeWeese D. Islamization and Native Religion in the Golden Horde. Cambridge University Press, 1994.